

Avvikande åsikt till slutrapport över nytt Landskapsandelssystem – systemet för utjämning av kostnader

Ålands kommunförbund omfattar till största delen det föreslagna förslaget till landskapsandelssystem, **dock inte det förslag till utjämning av kostnader inom specialområden som förslaget innehåller.**

Det förslag till utjämning av specialområden som ingick i remissversionen av landskapsandelssystemet bygger på en

olycklig kombination av

- Delar av **kst-lagpaketets logik**
- **De förändrade proportioner som förslaget till nytt landskapsandelssystem innebär** och
- **det nya inslaget av utjämning av kostnader mellan kommunerna.**

Härledning:

1. Logiken i utjämningen bygger **delvis** på del 2 i [Kst-lagpaketet](#), dvs den del av lagpaketet som träder i kraft 1.1.2018 om kommunerna dessförinnan inte har fått Landskapsregeringens godkännande för att inrätta socialvårdsområde(n) som avviker från vad Kst-lagen del 1 stadgar.
2. Del 2 i kst-lagpaketet konstruerar en finansieringsmodell för det **samordnade** Kommunernas socialtjänst som utgår ifrån den [sk. Nyckeltalsmodellen](#) som i sin tur bygger på socioekonomiska mätetal som i någon utsträckning försöker beskriva och kvantifiera skillnader i kommuninvånarnas servicebehov mellan kommunerna.
3. Kst-lagpaketet del 2 utgår också ifrån **kalkylerade nettodriftskostnader** för en **samordnad enhet för kommunernas socialtjänst**.
4. Grunden i systemet är basbeloppet för åldersgruppen 7-64 år och samtliga "utgiftsbaserade" landskapsandelar (Missbrukarvård, barnskydd, specialomsorger). Systemet bygger på **nuvarande landskapsandelssystem** och skulle med *2017 års föreslagna nivåer* finansieras en samordnad kommunal socialtjänst med totalt **6 663 557 €** vilket enligt provberäkningar som finns tillgängliga skulle motsvara 27 - 30 % av **kalkylerade nettodriftskostnader**. Det bör framhållas att Kst-lagens nettokostnadsberäkning belastas av samma oklarheter som förslaget till landskapsandelssystem nu "ärvt".
5. På grund av det föreslagna landskapsandelssystemets nya proportioner där skattekompletteringen utgör 50% eller mera av den totala summan av landskapsandelar föreslås som utgångspunkt en **landskapsandelsprocent om 14 % av kalkylerade driftskostnader (basbelopp) för socialvården**.
6. Utjämningen av höga kostnader föreslås ske enligt "**nettobelopp**" för de uppgiftsområden som anses ingå i kommunernas socialtjänst. **Avvikande** från det antagna men ännu inte ikraftvarande del 2 av Kst-lagpaketet föreslås utjämningen ske enligt nämnda "**nettobelopp**" **och i förhållande till kostnader / invånare** utan att beakta nyckeltal enligt den antagna lagen. Kommunens kostnader i förhållande till medelkostnaden för alla kommuner är avgörande för om utjämningen är negativ eller positiv.

7. **Definitionen av dessa "nettobelopp" är det första problemet med utjämningen.** Totalt anges i beräkningsunderlaget Kst-omkostnader till **20,43 me**. En "extensiv" definition av Kst-uppgiftsområdena enligt ÅSUB:s statistik över kommunernas driftskostnader anger sammanlagda verksamhetskostnader för sådana uppgiftsområden som skall samordnas inom kst till **34,95 me** år 2014. Till detta bör läggas kalkylerade kostnader för Träningsundervisningen om ca **1,2 me** för att åstadkomma samma helhet i båda beräkningarna. Det finns skäl att påpeka att uträkningen av träningsundervisningens kostnader inte är ett problem i sig
8. Utredaren och projektgruppen har inte angett **hur** man kommit fram till dessa nettobelopp(20,43 me) för kommunernas socialtjänst och vilken *relevans beloppen har i förhållande till de uppgifter som skall samordnas och i förhållande till kommunens verkliga kostnader för den verksamhet som skall samordnas*. Nettobeloppen är av avgörande betydelse för hur utjämningen beräknas och **måste** därför definieras tydligt.
9. Kst-uppgiftshelheten bör definieras på ett sätt som är tydligt i avseende på vilka kostnader och uppgiftshelheter som anses ingå i vad som skall samordnas. Först efter att detta har gjorts kan en eventuell utjämning konstrueras.
10. Nettobeloppen som nu används är **teoretiska** och speciellt problematiska i en situation där kommunerna enligt *den nu gällande del 1 av Kst-lagen* erhåller landskapsregeringens godkännande för fler än ett socialvårdsområde som organiseras på något av de sätt som lagen medger och där samarbetsområdenas medlemskommuner själva kommer överens om hur finansieringen ordnas.
11. De mycket stora skillnaderna i **graden av landskapsfinansiering mellan kommunerna inom ett regionalt socialvårdsområde och mellan regionala socialvårdsområden** kommer att få effekter på överenskomna och planerade samarbeten som i dagsläget **är omöjliga att förutse** med alla de effekter som detta har för kommunernas skyldigheter att planera sin verksamhet.
12. Utjämningen fördelar, netto och totalt för alla kommuner, **2,63 me** eller drygt 25 % av den totala summan om 10,38 me som beräknas enligt socialvårdens uppgifter + utjämningen av socialvårdens kostnader(tabellen även som bilaga).

REMISSFÖRSLAG							
Socialvård	0-6	7-64	65-74	75-84	85+	Utjämning KST	TOTALT
Brändö	22 894		16 023	31 911	74 193	- 14 201	130 820
Eckerö	97 682		22 749	57 252	100 902	- 272 919	551 505
Finström	326 624		54 598	129 521	169 160	- 174 973	854 876
Föglö	38 157		16 221	39 420	100 902	- 103 449	91 251
Geta	50 367		11 078	36 604	50 451	- 311 193	459 693
Hammarland	193 838		35 805	79 778	133 547	- 172 202	615 170
Jomala	718 878		76 359	147 354	192 902	- 259 337	876 155
Kumlinge	18 315		6 924	39 420	59 354	- 44 806	79 207
Kökar	12 210		9 693	24 403	29 677	- 61 328	14 656
Lemland	264 046		39 168	76 962	74 193	- 25 651	480 021
Lumparland	54 946		12 463	28 157	26 709	- 41 881	80 394
Saltvik	219 784		41 542	113 566	154 321	- 175 871	353 343
Sottunga	-		3 165	7 508	32 645	- 31 952	11 367
Sund	108 366		26 508	61 945	83 096	- 322 056	601 971
Vårdö	39 683		12 660	44 112	41 548	- 73 066	64 938
Mariehamn	1 094 343		261 914	645 729	958 574	- 2 154 463	5 115 023
ÅLAND	3 260 134	-	646 871	1 563 641	2 282 177	2 627 565	10 380 388

13. Detta är också den enda direkt härledbara landskapsfinansieringen av kommunernas socialtjänst, att jämföra med de drygt 6,63 me som nuvarande landskapsandelssystem enligt

den gällande men ännu inte antagna del 2 av Kst-lagpaketet skulle överföra till ett samordnat kommunernas socialtjänst.

14. Utjämningen innebär att 9 av 16 kommuner enligt detta förslag **betalar till systemet och utjämnar övriga kommuners omkostnader**. Utjämningen innebär även att de landskapsandelar som kommunen erhåller för åldersgrupperna 0-6 och 65 + minskas, vilket i sin tur innebär att **landskapsandelen för dessa kommuners barndagvård och äldreomsorg minskas till förmån för övriga kommuners handikappservice, barnskydd, missbrukarvård och specialomsorger**.

	LSA SOC ex.utjämning	Utjämning	Nettobelopp	Utjämning av landskapsandel brutto
Brändö	145 022	- 14 201	130 820	-10 %
Eckerö	278 586	272 919	551 505	98 %
Finström	679 904	174 973	854 876	26 %
Föglö	194 700	- 103 449	91 251	-53 %
Geta	148 500	311 193	459 693	210 %
Hammarland	442 968	172 202	615 170	39 %
Jomala	1 135 492	- 259 337	876 155	-23 %
Kumlinge	124 013	- 44 806	79 207	-36 %
Kökar	75 983	- 61 328	14 656	-81 %
Lemland	454 370	25 651	480 021	6 %
Lumparland	122 275	- 41 881	80 394	-34 %
Saltvik	529 214	- 175 871	353 343	-33 %
Sottunga	43 319	- 31 952	11 367	-74 %
Sund	279 915	322 056	601 971	115 %
Vårdö	138 004	- 73 066	64 938	-53 %
Mariehamn	2 960 559	2 154 463	5 115 023	73 %
ÅLAND	7 752 823	2 627 565	10 380 388	

15. För enskilda kommuner innebär utjämningen att landskapsandelen täcker **endast några få procent av verkliga kostnader**, detta i proportion till den nominella landskapsandelen om **14% av kalkylerade kostnader**.

REMISSFÖRSLAG			
Socialvård	Kostnader socialvård	Landskaps- andel förslag	LSA / kostnader
	2 013		
Brändö	1 107 000	130 820	12 %
Eckerö	2 897 000	551 505	19 %
Finström	6 424 000	854 876	13 %
Föglö	1 755 000	91 251	5 %
Geta	1 663 000	459 693	28 %
Hammarland	3 966 000	615 170	16 %
Jomala	10 208 000	876 155	9 %
Kumlinge	971 000	79 207	8 %
Kökar	1 000 000	14 656	1 %
Lemland	4 083 000	480 021	12 %
Lumparland	1 058 000	80 394	8 %
Saltvik	5 127 000	353 343	7 %
Sottunga	326 000	11 367	3 %
Sund	3 553 000	601 971	17 %
Vårdö	1 422 000	64 938	5 %
Mariehamn	31 803 000	5 115 023	16 %
ÅLAND	77 363 000	10 380 388	13 %

Sammanfattningsvis innebär denna del av förslaget till landskapsandel att

- ✓ Grunderna för kostnadsutjämnigen (nettopelopp) är odefinierad och omöjlig för kommunerna att på egen hand beräkna eller förutse inför kommande budgetår
- ✓ Nettobeloppen grundar sig inte på öppna källor som kommunerna har tillgång till och utjämnigen mellan kommunerna innebär att det krävs **fullständig information om övriga kommuners verkställda kostnader** för att kunna beräkna hur utjämnigen påverkar en enskild kommun. Ytterligare är upplägget känsligt för fel i underlagen.
- ✓ Förslaget **diskriminerar kostnader** för lagstadgad verksamhet eftersom utjämnigen sker så att en mindre del (25 – 40 %) av socialsektorns omkostnader **påverkar hur resterande/kvarvarande kostnader ersätts genom landskapsandelar**.
- ✓ Ersättningen i form av **landskapsandelar för äldreomsorg och barndagvård** kommer att variera stort av orsaker som inte över huvud taget har att göra med hur denna service produceras eller vilka produktionskostnaderna för denna service är.
- ✓ **Utjämningskonstruktionen innebär för vissa kommuner att den effektiva landskapsandelen uppgår till endast några få procent av verkliga kostnader** vilket i sin tur ökar trycket på skattefinansiering av verksamheten. T.ex. Saltviks utjämningsbelopp förutsätter en justering av inkomstskattesatsen i kommunen med 0,6 %-enheter för att kompensera. För Kökars del skulle det fordras en justering av inkomstskattesatsen med 1,7 %-enheter endast för att kompensera intäktsbortfallet i förhållande till den landskapsandelsprocent, 14%, som är nominellt är målsättningen med denna del av systemet.

Förslaget till utjämningsystem i sin grundkonstruktion är behäftat med flera betydande oklarheter.

Jag anser att denna del av förslaget till landskapsandelssystem kräver ytterligare beredning och att förslaget av ovan nämnda orsaker inte kan utgöra grund för lagberedningsarbetet i den form som det föreligger.

Många av de brister som detta förslag har kan kopplas till den oklarhet som Kst-lagpaketet har tillfört och som gäller speciellt den situation som uppstår om kommunerna organiserar den samordnade socialservicen enligt de möjligheter som [LL om Kommunalt samordnad socialtjänst § 3 medger](#).

Behovet av att klargöra definitioner av uppgiftsområden och kostnader i anslutning till Kommunernas socialtjänst för att kommunernas skall kunna verkställa lagkraven är stor och omedelbart, vilket ånyo påpekas.

Mariehamn 28 september 2016

Magnus Sandberg

Förbundsdirektör Ålands kommunförbund
medlem av styrgruppen

REMISSFÖRSLAG

Socialvård	0-6	7-64	65-74	75-84	85+	Utjämnig KST	TOTALT
Brändö	22 894		16 023	31 911	74 193	- 14 201	130 820
Eckerö	97 682		22 749	57 252	100 902	272 919	551 505
Finström	326 624		54 598	129 521	169 160	174 973	854 876
Föglö	38 157		16 221	39 420	100 902	- 103 449	91 251
Geta	50 367		11 078	36 604	50 451	311 193	459 693
Hammarland	193 838		35 805	79 778	133 547	172 202	615 170
Jomala	718 878		76 359	147 354	192 902	- 259 337	876 155
Kumlinge	18 315		6 924	39 420	59 354	- 44 806	79 207
Kökar	12 210		9 693	24 403	29 677	- 61 328	14 656
Lemland	264 046		39 168	76 962	74 193	25 651	480 021
Lumparland	54 946		12 463	28 157	26 709	- 41 881	80 394
Saltvik	219 784		41 542	113 566	154 321	- 175 871	353 343
Sottunga	-		3 165	7 508	32 645	- 31 952	11 367
Sund	108 366		26 508	61 945	83 096	322 056	601 971
Vårdö	39 683		12 660	44 112	41 548	- 73 066	64 938
Mariehamn	1 094 343		261 914	645 729	958 574	2 154 463	5 115 023
ÅLAND	3 260 134	-	646 871	1 563 641	2 282 177	2 627 565	10 380 388

BILAGA Landskapsandel för socialvården inklusive utjämnig (uträknad enligt remissförslag)

	LSA SOC ex.utjämning	Utjämning	Nettobelopp	Utjämning av landskapsandel brutto
Brändö	145 022	- 14 201	130 820	-10 %
Eckerö	278 586	272 919	551 505	98 %
Finström	679 904	174 973	854 876	26 %
Föglö	194 700	- 103 449	91 251	-53 %
Geta	148 500	311 193	459 693	210 %
Hammarland	442 968	172 202	615 170	39 %
Jomala	1 135 492	- 259 337	876 155	-23 %
Kumlinge	124 013	- 44 806	79 207	-36 %
Kökar	75 983	- 61 328	14 656	-81 %
Lemland	454 370	25 651	480 021	6 %
Lumparland	122 275	- 41 881	80 394	-34 %
Saltvik	529 214	- 175 871	353 343	-33 %
Sottunga	43 319	- 31 952	11 367	-74 %
Sund	279 915	322 056	601 971	115 %
Vårdö	138 004	- 73 066	64 938	-53 %
Mariehamn	2 960 559	2 154 463	5 115 023	73 %
ÅLAND	7 752 823	2 627 565	10 380 388	

BILAGA Utjämnings proportioner kommunvis

Modell, total solidarisk utjämning av specialområden

		2015		
4. Utjämningsdel			STR -basbelopp	
>>Ersättningsgrad			54076,2	
		2015		
	ERSÄTTNgrad	0,65	UTJ. BASBELOPP	1
	BASBELOPP	0,14	901,24	

SUMMA 80 %	17 804 656 (Utgjämningsbasbelopp * Basbelopp * befolkning 7-64)=		
Summa kostnader	20 432 221		
Ersätts, delas ut:	0,65	Ersätts solidariskt	
Kommunernas självrisk	20 432 220	Betalas solidariskt	
En i ålder 5-70 kostar i självrisk	861		

	Andel av kostnader enligt			Verkliga kostnader	Landskapsandel brutto	Utjämning
	Andel 7-64	7-64	medeltal 7-64 år			
Brändö	1,54 %	320	273 588,95	230 000,00	40 375,55	- 14 201,37
Eckerö	3,23 %	673	575 391,75	949 544,45	84 914,83	272 919,45
Finström	8,81 %	1835	1 568 861,61	1 713 381,00	231 528,56	174 972,60
Föglö	1,87 %	389	332 581,56	147 000,00	49 081,53	- 103 449,48
Geta	1,70 %	355	303 512,74	758 152,40	44 791,63	311 192,85
Hammarland	5,29 %	1102	942 171,93	1 132 228,60	139 043,31	172 201,99
Jomala	16,06 %	3345	2 859 859,45	2 233 620,65	422 050,69	- 259 337,48
Kumlinge	1,06 %	221	188 947,37	105 000,00	27 884,37	- 44 806,26
Kökar	0,76 %	158	135 084,54	30 000,00	19 935,43	- 61 327,55
Lemland	6,95 %	1448	1 237 989,98	1 179 076,20	182 699,37	25 650,82
Lumparland	1,32 %	275	235 115,50	152 000,00	34 697,74	- 41 880,87
Saltvik	6,18 %	1286	1 099 485,58	741 544,45	162 259,25	- 175 871,00
Sottunga	0,31 %	65	55 572,75	2 000,00	8 201,28	- 31 951,84
Sund	3,51 %	730	624 124,78	1 070 000,00	92 106,73	322 056,25
Vårdö	1,35 %	282	241 100,26	109 531,75	35 580,96	- 73 066,20
Mariehamn	40,05 %	8341	7 131 266,87	9 879 141,35	1 052 414,00	2 154 463,31
ÅLAND	100,00 %	20825	17 804 655,63	20 432 220,85	2 627 565,22	2 627 565,22

BILAGA Beräkningsgrunder utjämning av specialområden

	Kostnader KST	Barnskydd 212,217	Specialomsorg 230	Handikappvård	Missbrukarvård 245	Övrig socialvård 201	Andel av socialförvaltning 201	Träningsundervisning
Brändö	230 000,00	9 000,00	111 000,00	14 000,00	2 000,00	87 000,00	7 000,00	-
Eckerö	949 544,45	46 000,00	489 000,00	219 000,00	16 000,00	101 000,00	47 000,00	31 544,45
Finström	1 713 381,00	148 000,00	775 000,00	257 000,00	31 000,00	180 000,00	52 000,00	270 381,00
Föglö	147 000,00	73 000,00	35 000,00	11 000,00	7 000,00	13 000,00	8 000,00	-
Geta	758 152,40	96 000,00	365 000,00	123 000,00	2 000,00	34 000,00	30 000,00	108 152,40
Hammarland	1 132 228,60	140 000,00	366 000,00	295 000,00	20 000,00	113 000,00	36 000,00	162 228,60
Jomala	2 233 620,65	407 000,00	855 000,00	536 000,00	64 000,00	233 000,00	53 000,00	85 620,65
Kumlinge	105 000,00	2 000,00	84 000,00	7 000,00	1 000,00	5 000,00	6 000,00	-
Kökar	30 000,00	2 000,00	-	27 000,00	-	-	1 000,00	-
Lemland	1 179 076,20	119 000,00	343 000,00	472 000,00	21 000,00	107 000,00	63 000,00	54 076,20
Lumparland	152 000,00	14 000,00	-	27 000,00	7 000,00	90 000,00	14 000,00	-
Saltvik	741 544,45	121 000,00	364 000,00	108 000,00	48 000,00	60 000,00	9 000,00	31 544,45
Sottunga	2 000,00	1 000,00	-	1 000,00	-	-	-	-
Sund	1 070 000,00	323 000,00	155 000,00	528 000,00	2 000,00	27 000,00	35 000,00	-
Vårdö	109 531,75	5 000,00	-	70 000,00	3 000,00	8 000,00	1 000,00	22 531,75
Mariehamn	9 879 141,35	1 387 000,00	4 297 000,00	1 787 000,00	255 000,00	1 300 000,00	398 000,00	455 141,35
ÅLAND	20 432 220,85	2 893 000,00	8 239 000,00	4 482 000,00	479 000,00	2 358 000,00	760 000,00	1 221 220,85

BILAGA "Nettodriftskostnader" som använts i beräkningarna av utjämningen. I euro

För kommunernas verkliga driftskostnader hänvisas till

http://pxweb.asub.ax/PXWeb/pxweb/sv/Statistik/Statistik_OF/OF001.px/?rxid=ba7d697e-305f-422b-bb32-6f1586724b6a